

Klimavenlig afgræsning i den økologiske mælkeproduktion

Projektet Klimavenlig afgræsning i den økologiske mælkeproduktion - finansieret af Fonden for økologisk landbrug - er et samarbejdsprojekt mellem SEGES Økologi Innovation og Økologisk Landsforening. Formålet med projektet er, at undersøge hvordan holistisk afgræsning påvirker græsudbytte, græskvalitet, mælkeproduktion og klimabelastningen ved græs-baseret økologisk mælkeproduktion. I projektet følges de to Jerseybesætninger på Svanholm Gods og hos Mark Hardebol ved Ribe for derved at inddrage erfaringer fra danske mælkeproduktioner, der praktiserer holistisk afgræsning.

Casebeskrivelse af mælkebedrift der praktiserer holistisk afgræsning:

Svanholm Gods, Skibby

Af Julie Cheron Schmidt Henriksen, ØL og Martin Øvli Kristensen, Seges

Nøgletal:

Årskøer	120 Jersey
Ungdyr	100 kvier
Areal	50 ha til afgræsning til malkekøer og 25 ha eng-areal
Mælkeproduktion	6824 kg EKM/dyr, fedt 5,73% + protein 4,21%
Indsættelsesprocent	31,1 %
Udsætterprocent	36,0 %
Levealder/ko	5,1 år

Historikken på Svanholm Gods

Svanholm Gods har været 100% økologisk siden 1990, hvor der samlet set dyrkes på 230 ha agerjord. Svanholm Gods dyrker græs og majs til Svanholms kvægbesætning, hvoraf 50 ha græsmarker i omdrift og 25 ha eng-areal er til rådighed for afgræsningen af kvæget. Derudover dyrkes der korn, grønne bønner, kartofler, rodfrugter og græskar. Der findes også en frugtplantage på godsets arealer og de råder over et skovareal på sammenlagt 130 ha.

Svanholm Gods omlagde til holistisk afgræsning i 2016, hvormed de har erfaringer med dette igennem 5 vækstsæsoner. Baggrunden for at vælge en ny græsningsstrategi var i første omgang at have mere fokus på græsfodringen og udnytte græsset bedre, så de kunne øge godsets selvforsyningsgrad af foder. Derudover var det et vigtigt aspekt, at strategien ikke kun handler om at producere mælk, men også at køerne bidrager til deres omgivelser ved at opbygge frugtbarheden i jorden, øge biodiversitet og binde mere kulstof i jorden. På Svanholm arbejder de efter at sund jord giver sundt græs og dermed sunde køer.

Praktikken omkring afgræsningsstrategien

De malkende køer afgræsses holistisk. Kalvene, som fødes i foråret og går med deres mødre, græsser også holistisk i de første 3 måneder af deres liv. Svanholm har endnu ikke mulighed for at afgræsse ungdyrene holistisk pga. de praktiske forhold i eng-arealet, hvor ungdyrene går. Men de arbejder på det, og har her i 2020 indført opdelt græsmarker til løbekvier, drægtige kvier og stude, hvor de har fået et nyt stykke græs hver dag.

Definition af holistisk afgræsning på Svanholm Gods

Malkekøerne skifter græsareal 2 gange dagligt efter malkningen kl. 05 og kl. 15, hvormed hegn flyttes efter hver malkning. Derfor kommer køerne altid ud til et nyt stykke efter malkningen. Det er motivationen i systemet og det der styrer ædelysten og foderoptaget. Derudover fodres køerne i stalden med græsensilage og lidt kraftfoder og korn. Foderrationen på stald varierer henover sommeren og tilpasses græsudbyttet og kvaliteten.

Markerne er delt ind i folde på 3 hektar med "semi" mobilt hegn og så styres inddelingen indenfor de 3 hektar med polytråd, der udgør den fleksible del i foldinddelingen. På den måde har de mulighed for at tilpasse arealet efter græsudbytte og antal dyr. Medarbejderne Kristine og Josephine er i marken hver dag, hvor de vurderer græsudbyttet og væksten og laver inddelinger til en uge fremadrettet.

1. Det er afgørende at græssets hviletid mellem afgræsninger er på minimum 20 dage.
2. Højt dyretryk i korte perioder i 8 timer. Dette giver den rette kombination af højt græs, afbidt græs og nedtrampning.
3. Løbende daglig vurdering af græssets vækst og udbytte.

Fordelene ved holistisk afgræsning

Den største fordel ved holistisk afgræsning er, at malkekøernes motivation for at æde er stor hele året. Derudover er det en fordel, at man sparer tid på at blande foder, og i stedet kun skal bruge tid på at flytte hegn. Samtidig skal der heller ikke bruges tid og energi på at pudse græsmarker af. Køerne har efterhånden vænnet sig til også at æde det græs, der er gået i stængel, og den lange hviletid for græsmarken, før køerne igen kommer på den samme fold, gør, at gødningen er omsat, hvilket bidrager til, at køerne æder jævnt af hele marken. Dermed opstår der ikke græspletter, hvor de ikke æder pga. gødningsklatter.

Ulemperne ved holistisk afgræsning

På Svanholm er de endnu ikke lykkedes med at få ungdyrene ind i et godt græsningsssystem på deres engarealer. Der mangler de stadig at få tænkt logistikken igennem, for at få en planlagt holistisk afgræsning, der fungerer. Det er også en praktisk udfordring, at de dagligt tager løbekvierne ind i insemineringsperioden ift. at få et velfungerende holistisk system sat op. Derudover arbejder de også løbende med at finde frem til hvilke græsarter, der egner sig bedst til græsningssystemet.

Effekter ved holistisk afgræsning på mælkeydelsen

Mælkeydelsen er faldet efter Svanholm har omlagt til holistisk afgræsning, men de har til gengæld også haft flere tiltag i gang samtidig, der alle har effekt på mælkeydelsen. Disse tiltag inkluderer blandt andet opstaldning og afgræsning, hvor kalven går med koen de første 3 måneder. Samtidig har de reduceret kraftfodertildelingen i stalden og mængden af staldfoder hen over sommeren er også reduceret.

Effekter ved holistisk afgræsning på dyrenes velfærd

Svanholms erfaring er, at køerne også skal vænne sig til et nyt græsningsssystem. Som driftsleder Kristine forklarer: ”Da vi startede med de nye små folde, var det ligesom om, at køerne havde en forventning om, at de fik noget mere på et tidspunkt og derfor ikke åd græsset. De var vant til at søge efter det ”gode” og smagfulde græs på et større areal. Vi så derfor også, at de åd meget græs langs drivvejen på vej hjem til stalden ved malketid, hvilket tydede på, at de ikke var mætte. De har vænnet sig til de små folde nu, og vi ser at de ikke længere er så kræsne.” Efter at praksis er ændret, så kalvene kommer med køerne ud på græs i mælkefodringsperioden, er sundheden hos kalvene forbedret markant, og Svanholm har ikke længere udfordringer med diarré og lungebetændelse.

Holistisk afgræsning som fremtidens landbrug

Driftslederen på Svanholm mener, at holistisk afgræsning og hele den holistiske tankegang er fremtiden for landbruget. Som Kristine selv beskriver: ”Vi er nødt til at tænke vores produktionsdyr i et mere naturligt set up. Ægte bæredygtighed har naturen svaret på, og det er vi nødt til at simulere i vores fødevareproduktion og husdyrhold.”

På Svanholm ser de ikke holistisk afgræsning kun som en afgræsningsform, men mere som en form for management, hvor der gøres op med den traditionelle landbrugsproduktion og ideen om konstant optimering og effektivisering. De mener, at holistisk afgræsning handler om lavere ressourceforbrug, lavere input og output og at arbejde med naturen. Og de tror på et større

potentiale for at opbygge et større humuslag og dermed binde kulstof i det holistiske system sammenlignet med traditionel storfoldsafgræsning.